

رابطه میزان تماشای برنامه‌های شبکه استانی سبلان با تغییر رفتارهای زیست محیطی (مطالعه موردی: دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل)

زینب تفرجی^۱ / علی جعفری^۲

تاریخ پذیرش نهایی: آذر ۱۳۹۹

تاریخ دریافت مقاله: مرداد ۱۳۹۸

چکیده

هدف اصلی تحقیق حاضر بررسی رابطه میزان تماشای برنامه‌های شبکه سبلان با تغییر رفتارهای زیست محیطی در میان دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل می‌باشد. این تحقیق با روش پیمایش و ابزار پرسش‌نامه محقق ساخته انجام گرفته است. واحد تحلیل در این پژوهش افراد و مشخصاً دانشجویان می‌باشد. جامعه آماری ۳۸۰ نفر از دانشجویان دانشگاه آزاد می‌باشد که به وسیله فرمول کوکران مشخص و با روش نمونه‌گیری طبقه‌ای انتخاب شدند. یافته‌های تحقیق نشان داد که بین رفتار مسئولانه و رفتار آگاهانه با میزان تماشای برنامه‌های شبکه سبلان رابطه معنی‌داری وجود دارد. همچنین بین سایر ابعاد رفتارهای زیست محیطی شامل: رفتار دلسوزانه، رفتار مطلوب و عضویت در سازمان‌های محیط‌زیستی با میزان تماشای برنامه‌های شبکه سبلان رابطه معنی‌داری مشاهده نشد. با توجه به آزمون رگرسیون ضریب تعیین رگرسیون برابر $R^2 = 0/018$ می‌باشد یعنی می‌توان با میزان $0/018$ به پیش‌بینی و همچنین تبیین متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل پرداخت. به عبارتی کمتر از ۱ درصد از تبیین (تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته) توسط متغیرهای این پژوهش صورت گرفته و مابقی آن توسط متغیرهای و عوامل دیگر است.

واژگان کلیدی: شبکه سبلان، رسانه، رفتار، محیط‌زیست.

۱- گروه علوم ارتباطات اجتماعی، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران

۲- گروه علوم ارتباطات، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران، (نویسنده مسئول)، پست الکترونیک: Jafari.communication@gmail.com

مقدمه

بی‌تردید رسانه‌ها را می‌توان از مهمترین ارکان ارتقای دانش زیست محیطی در جامعه بر شمرده به طوری که امروزه در تمام جهان، رسانه‌ها تعیین کننده مسیر افکار و فرهنگ در تمام سطح زندگی و همچنین رفتار انسان‌ها در حفاظت از محیط‌زیست می‌باشند. رسانه‌ها با دادن اطلاعات زیست محیطی به سطوح مختلف جامعه و القای و نهادینه کردن این اطلاعات، موجب تغییر رفتار و گسترش فرهنگ محیط‌زیستی جامعه می‌شوند (عبدی، ۱۳۹۳).

امروزه مسأله محیط‌زیست یک موضوع جهانی است و این مهم بدون حضور و کمک رسانه‌ها ممکن نیست. نگرش و تأثیرپذیری مردم از رسانه‌ها بر نوع رفتار آن‌ها با محیط‌زیست تأثیرگذار می‌باشد. رسانه‌ها به عنوان مهمترین عوامل مؤثر بر افزایش آگاهی و تغییر رفتار در حفاظت از محیط‌زیست نقشی بسیار حیاتی ایفا می‌کند. استفاده از ابزارهای مختلف اطلاع رسانی و آموزشی برای ایجاد تغییر رفتار در زیست‌مندان روز به روز در حال افزایش است و سرعت سرسام آوری به خود گرفته است. کشورهای مختلف با بهره‌گیری از ویژگی‌های فرهنگی و اجتماعی خویش اقدام به برنامه‌ریزی و بهره‌برداری از همه مدیوم‌های ارتباط جمعی کرده‌اند تا محیط‌زیست این مقوله مهم و حیاتی را از خطر نابودی و ویرانی حفظ کنند (راحی و طاهری، ۱۳۸۴: ۸).

پژوهشگران، بسیاری از این معضلات زیست محیطی را ناشی از پیامدهای مستقیم و غیر مستقیم رفتارهای انسان می‌دانند (مهدوی و وزیری، ۱۳۸۹).

ژاک ایوکوستو اقیانوس شناس برجسته در این باره می‌گوید: در گذشته، طبیعت انسان را تهدید می‌کرد، اما امروز، انسان طبیعت را تهدید می‌کند (آذرنگ، ۱۳۶۴: ۵۵).

تک تک افراد جامعه با تعمق بیشتر و با تغییر رفتار خود می‌تواند مشارکت فعال در حفظ محیط‌زیست داشته باشد. میلر معتقد است تغییر مسیر فرهنگ ما باید در جهتی باشد که برای بقای گونه انسان در آینده، با توجه به تجربه‌های فرهنگی گذشته کار ساز باشد (میلر، ۱۳۸۶: ۳۶).

شاید هیچ موضوعی را نتوان در جهان یافت که مانند بحران محیط‌زیست راه حل آن تنها در گرو وحدت و همکاری مردم سراسر جهان باشد. هرگاه انسان بتواند طبیعت را بر خود ترجیح دهد، می‌توان به کاهش تخریب محیط‌زیست امیدوار بود. چنانچه افراد و گروه‌های اجتماعی نسبت به محیط‌زیست حساس باشند و آموزش‌های لازم را دیده باشند به گونه‌ای که فرهنگ و رفتار زیست محیطی رواج پیدا کند، بدون شک کیفیت زندگی بهبود خواهد یافت (مهدوی و وزیری، ۱۳۸۸).

نگرش محیط‌زیستی، تمام آگاهی‌ها و رفتارها را در رابطه با محیط‌زیست در بر می‌گیرد. به طور خیلی ساده می‌توان گفت که درست اندیشیدن و صحیح رفتار کردن به معنای سلامت فرهنگی - اجتماعی است. اگر فرد به بینش صحیحی از شیوه رفتارش و ضرر و زیان خود و جامعه‌اش برسد و به درستی تشخیص دهد که مطلوب‌ترین رفتار کدام است، می‌توان گفت به سلامت فرهنگی - اجتماعی رسیده است و در این صورت است که می‌تواند از سلامتی محیط‌زیست و جامعه صحبت کند. سلامت محیط‌زیست هر جامعه‌ای، ضامن سلامتی کامل آن است؛ این دو به یکدیگر وابسته هستند و اگر یکی را نادیده بگیریم، دیگری از بین خواهد رفت (اسلام‌زاده، ۱۳۸۲: ۸۶).

در هر جامعه‌ای افراد رفتار به نسبت مشخصی در مورد محیط‌زیست از خود نشان می‌دهند که ممکن است این رفتار کاملاً مسئولانه و یا کاملاً غیر مسئولانه یا رفتاری بینابین این دو باشد. داشتن رفتاری مسئولانه نسبت به محیط‌زیست در قالب نظریه کنش اجتماعی قابل بررسی است (عقبلی و دیگران، ۱۳۸۸).

باید پذیرفت که مبارزه با تهدیدهای زیست محیطی جزو وظایف صرفاً سازمان‌های ملی و بین‌المللی نیست، بلکه تک تک مردم این کره خاکی و ملت‌های تمامی کشورها همگام با سازمان‌های دولتی و بین‌المللی باید کوشا باشند. در اصل پنجاهم قانون اساسی نیز بر همگانی بودن نقش و مسئولیت آحاد جامعه تأکید شده: "در جمهوری اسلامی، حفاظت از محیط‌زیست که نسل امروز و نسل‌های بعد باید در آن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند، وظیفه عمومی تلقی می‌گردد. از این رو فعالیت‌های اقتصادی و غیر آن که با آلودگی محیط‌زیست و یا تخریب غیر قابل جبران آن ملازمه پیدا کند ممنوع است" (فهیمی و مشهدی، ۱۳۸۸: ۲۰).

بنابراین یکی از راه‌های حفاظت از محیط‌زیست، آشنایی با فرهنگ زیست محیطی و تغییر رفتار در جهت حفظ محیط‌زیست می‌باشد. این مهم میسر نمی‌شود مگر با اطلاع رسانی و آموزش، از طریق وسایل ارتباط جمعی و بی‌تردید یکی از مهمترین کارکردهای رسانه‌ها، کار کرد آموزشی آن است (غریب‌زاده، ۱۳۸۹).

قرن حاضر را مارشال مک لوهان عصر وسایل الکترونیکی نامیده و بیشترین تأکیدش بر تلویزیون بوده است. او تلویزیون را سرور رسانه‌ها می‌داند و عقیده دارد که تلویزیون است که در قرن جاری همه چیز را مشخص خواهد کرد. تلویزیون از آنجا که با اکثر حواس آدمی سرو کار دارد بیشترین تأثیر احساسی عاطفی و از همه مهمتر اطلاعاتی را برانسان می‌گذارد و در نمایشی کردن و ارزش دادن به وقایع، مهارت خاصی دارد (دادگران، ۱۳۹۰: ۱۲۱).

بنابراین هدف اصلی تحقیق حاضر بررسی رابطه استفاده از

مسکونی در حال ساخت شهر تهران پرداخت. برای انجام این تحقیق، از نمونه‌ای متشکل از ۴۰۱ نفر از مالکین ساختمان در شمال، مرکز و جنوب شهر تهران استفاده شد که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شده بودند. نتایج تحقیق مشخص کرد که نگرش مثبت افراد نسبت به محیط‌زیست در شمال شهر تهران بیشتر از ساکنان مرکز و جنوب این شهر بود و این تفاوت نگرش موجب تفاوت رفتار زیست محیطی چشم‌گیری بین مالکان مناطق سه‌گانه تهران می‌شد. نگرش زیست محیطی افراد متأثر از متغیرهایی مانند آگاهی، اولویت‌های ارزشی و ارزش‌های محیطی بود. با افزایش آگاهی، میزان نگرش مثبت زیست محیطی افزایش می‌یافت. افرادی که دانش بیشتری در مورد مسائل محیطی دارند نسبت به محیط و مسائل آن حساسیت بیشتری دارند و نسبت به رفتارهای مسئولانه محیطی برانگیخته می‌شوند. ارزش‌های محیطی، به طور غیر مستقیم از طریق نگرش‌ها و آگاهی از مسائل محیطی و معیار شخصی، رفتار محیطی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. نتایج حاصله در مجموع، وجود یک همبستگی مثبت اما نسبتاً ضعیف بین فرامادی گرایی و نگرش زیست محیطی را نشان می‌دهند.

(دیکنم و پرزندورفر، ۱۹۹۲) ناهمخوانی و اختلاف بین نگرش‌های زیست محیطی و رفتارهای محافظت از محیط را با استفاده از مدل کم هزینه/پر هزینه تشریح می‌کنند. از نظر آن‌ها، افراد آن دسته از رفتارهای محافظت از محیط‌زیست را انتخاب می‌کنند که کمترین هزینه را بر آن‌ها تحمیل کند. هزینه فقط شامل نوع اقتصادی آن نیست، بلکه در یک گستره‌ی وسیع‌تر روانشناختی، زمان و تلاش برای تقبل رفتار محافظت از محیط‌زیست را نیز در بر می‌گیرد. مطالعه آن‌ها نشان داد که نگرش زیست محیطی و رفتار محافظت از محیط‌زیست کم هزینه (مثلاً بازیافت) همبستگی معناداری دارند. به عبارت دیگر، نگرش زیست محیطی مثبت تأثیر مستقیمی روی رفتار محافظتی کم هزینه می‌گذارد.

(بوداک و همکارانش، ۲۰۰۵) تحقیقی را به منظور بررسی نگرش‌ها و رفتارهای زیست محیطی دانشجویان مقطع کارشناسی در دانشکده کشاورزی انجام دادند. پرسش‌نامه‌ی طراحی شده برای آن تحقیق شامل چهار بخش با ترکیب زیر بود: قسمت اول پرسش‌نامه مشتمل بر ۹ گویه برای سنجش رفتارهای زیست محیطی و قسمت دوم دارای ۷ گویه برای سنجش نگرش‌های زیست محیطی بود که البته پاسخ‌ها مطابق طیف لیکرت طبقه‌بندی شده بودند. قسمت سوم با معرفی منابع اطلاعاتی همچون تلویزیون، رادیو، روزنامه، جزوه‌های دست نویس، دوستان، اعضای خانواده و مجلات، از دانشجویان می‌خواست که منبع اطلاعاتی خود را درباره‌ی موضوعات زیست محیطی از این بین انتخاب کنند.

برنامه‌های رسانه استانی (شبکه سیلان) و تغییر رفتارهای زیست محیطی در میان دانشجویان دانشگاه آزاد اردبیل می‌باشد. در حقیقت این پژوهش به دنبال پاسخ‌گویی به این سؤال است که: چه رابطه‌ای بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان با تغییر رفتارهای زیست محیطی دانشجویان وجود دارد؟

پیشینه تحقیق

با جستجو در منابع مختلف تحقیقی که به صورت کامل مرتبط با موضوع حاضر باشد، یافت نشد اما تحقیقاتی که ارتباط موضوعی غیر مستقیم با موضوع دارند به طور خلاصه در زیر به آن‌ها اشاره خواهد شد.

(مهدوی و وزیر، ۱۳۸۹) در تحقیقی به میزان آموزش محیط‌زیستی دانشجویان از طریق رسانه و تأثیر آن در حفظ محیط‌زیست پرداخته و به این نتیجه رسیده‌اند که یکی از مهمترین عواملی که باعث می‌شود مردم نسبت به حفظ محیط‌زیست بی توجه باشند "بی‌اطلاعی" آن‌هاست به طوری که رابطه معناداری در سطح اطمینان ۹۹٪ میان آموزش از طریق رسانه و حفاظت از محیط‌زیست وجود دارد.

(صالحی، ۲۰۰۸) در تحقیقی، به بررسی رابطه‌ی میان دانش و رفتار زیست محیطی در سه استان شمالی ایران پرداخت. پرسش‌نامه‌ای در بین ۷۱۵ نفر از ساکنان شهری و روستایی که به روش نمونه‌گیری آسان انتخاب شده بودند، توزیع شد. پرسش‌نامه‌ی مذکور، حاوی یک مقیاس ۹ گویه‌ای برای دانش زیست محیطی بود که مواردی مانند منبع اصلی انرژی در کشور، تعریف تنوع زیست محیطی، معمول‌ترین دلیل انقراض انواع، کارکردهای زمین مرطوب، زباله‌ی خطرناک، کارکردهای لایه اوزن، منبع مونوکسید کربن، علت آلودگی آب نهرها و رودخانه‌ها و اتلاف و مصرف خانگی را در بر می‌گرفت. یک مقیاس ۹ گویه‌ای در طیف لیکرت نیز برای سنجش رفتار زیست محیطی در پرسش‌نامه گنجانده شده بود که شامل این موارد بود: خاموش کردن بخاری در اتاق‌های خالی، استفاده از ماشین لباسشویی در زمانی که به حد کافی پر است، بستن شیر آب در حین مسواک زدن، بستن شیر در حین شستن ظرف‌ها، استفاده از آب کمتر در حین دوش گرفتن، کم کردن آب داغ، استفاده از لامپ‌های کم مصرف، خاموش کردن چراغ‌های اضافی و کم کردن دمای ترموستات. این تحقیق با توجه به نتایج به دست آمده، نشان داد که هیچ رابطه‌ی نظام‌مندی میان دانش زیست محیطی و رفتار معنادار زیست محیطی وجود ندارد.

(میری، ۱۳۸۷) در تحقیقی به بررسی نگرش زیست محیطی و عوامل جامعه شناختی مؤثر بر آن در بین مالکان مجتمع‌های

دانش‌آموزان داشت، در حالی که در چین این همبستگی هر چند ضعیف، بین خواندن روزنامه و دانش زیست محیطی مشاهده شد. پسران دانش‌آموز و دانش‌آموزانی که در مقاطع بالاتر هستند نیز دانش بیشتری در مورد محیط‌زیست داشتند. این مطالعه، مقیاس جامعی هم برای دانش زیست محیطی عمومی و هم برای دانش زیست محیطی محلی، با سطح قابل قبول همبستگی درونی برای مطالعات بعدی فراهم آورد.

(کایزر و همکارانش، ۱۹۹۹) در کار مشترکی، نگرش‌های زیست محیطی را به عنوان یک عامل پر قدرت پیش‌بینی کننده‌ی رفتارهای زیست محیطی معرفی کردند. آن‌ها اعتقاد داشتند که مطالعات پیشین در این زمینه با شکست مواجه شده بودند زیرا سه عامل مؤثر در قدرت پیش‌بینی کننده‌ی نگرش زیست محیطی را نادیده گرفته بودند. این عوامل از نظر آن‌ها عبارتند از: ۱- فقدان مفهومی منسجم و یکپارچه از نگرش، ۲- فقدان سنجش ارتباط بین نگرش و رفتار در سطح عمومی، ۳- عدم توجه به محدودیت‌های رفتاری که از کنترل افراد خارج است.

(تی سل و آبرین، ۲۰۰۳) در مطالعه‌ی خود در مورد نگرش‌های زیست محیطی، در رابطه با متغیرهایی مانند سن، جنسیت، محل سکونت، میزان درآمد، اخلاقیات و پس زمینه‌ی فرهنگی، ایدئولوژی‌های سیاسی، تجربیات کودکی و زمینه‌ی اجتماعی به تحقیق پرداخته‌اند و بیان می‌کنند که سن به طور معمول با محیط‌زیست رابطه‌ی معکوس دارد و معمولاً پاسخ‌گویان جوان‌تر اهمیت بیشتری برای محیط‌زیست قائلند. زنان سطح بالاتری از حساسیت زیست محیطی را نشان می‌دهند، اما نسبت به مردان فعالیت زیست محیطی کمتری دارند. همچنین تجربیات دوران کودکی در منزل، سطوح بالای درآمد، میزان تحصیلات، شهرنشینی و ایدئولوژی‌های سیاسی بی‌شهر لیبرال، رابطه‌ی مثبتی با نگرش‌های مثبت زیست محیطی دارند.

چارچوب نظری تحقیق

در عصر حاضر زندگی مردم با رسانه‌ها عجین شده است و زندگی بدون رسانه قابل تصور نیست. رسانه‌ها از تکنیک‌های مختلف برای رساندن پیام خود به مخاطبان استفاده می‌کنند و گوناگونگی سلیقه‌های مختلف باعث شده یک سو نگرسی و انحصارطلبی در عرصه رسانه رنگ ببازد در این میان توجه به محیط‌زیست و حفظ محیط‌زیست تقریباً نقطه اشتراک تمامی رسانه‌ها می‌باشند اگر به این موضوع به صورت خاص هم توجه نداشته باشند ولی به صورت عام به مسئله محیط‌زیست می‌پردازند. در این میان نقش رادیو و تلویزیون نسبت به سایر رسانه‌ها، غیرقابل انکار است.

قسمت نهایی پرسش‌نامه نیز شامل متغیرهای جمعیت‌شناختی همچون سن، جنس، سطح تحصیلات، محل رشد و عضویت در سازمان‌های زیست محیطی بود. نتایج تحقیق حاکی از آن بود که قسمت اعظمی از دانشجویان (بالغ بر ۸۰٪) از رسانه‌های عمومی به عنوان منبع اصلی کسب اطلاعات در مورد موضوعات زیست محیطی استفاده می‌کنند. دانشجویان روستایی بیشتر از دانشجویان شهری با موضوعات زیست محیطی درگیر بودند و دانشجویان پسر در مقایسه با دانشجویان دختر نسبت به این موضوعات بی‌علاقگی بیشتری نشان می‌دادند. دانشجویان سال اول (ترم‌های ابتدایی ورود به دانشگاه) در مقایسه با بقیه‌ی دانشجویان دغدغه‌های بیشتری در زمینه‌ی موضوعات زیست محیطی نشان می‌دادند و رفتار آن‌ها نیز نسبت به محیط‌زیست، جنبه‌ی مثبت بیشتری داشت. اما تنها ۱۲/۹ درصد از دانشجویان در سازمان‌های زیست محیطی عضویت داشتند و دارای نگرش و رفتار مثبتی نسبت به محیط‌زیست بودند. بوداک می‌گوید این تحقیق نشان داد که دانشجویان دانشکده کشاورزی، نگرش‌های مثبتی نسبت به محیط‌زیست دارند. اما مهم‌تر اینکه، دانشجویان تمایل به یادگیری بیشتری در این زمینه به واسطه‌ی حضور در سمینارها، کنفرانس‌ها و یا سایر گردهمایی‌های مرتبط با موضوعات زیست محیطی دارند، از این رو فعالیت‌های آموزشی بیشتری باید در دانشگاه‌ها صورت بگیرد. بوداک معتقد است از آنجا که منابعی نظیر تلویزیون، رادیو و روزنامه نقش بسیار مهمی در انتشار اطلاعات جدید در بین دانشجویان دارند، لازم است ارزش آموزشی این منابع مورد آزمون قرار بگیرد. بالاخص تلویزیون که ابزار بسیار نیرومندی در تغییر نگرش‌های افراد است. این تحقیق همچنین نشان داد که متغیرهای دموگرافیکی همچون محل اقامت و جنسیت با رفتارهای زیست محیطی افراد در ارتباط‌اند (بوداک و همکاران، ۲۰۰۵).

(چان، ۱۹۹۹) در تحقیقی به دنبال این موضوع بود که دانش زیست محیطی دانش‌آموزان به چه میزان است و این دانش تا چه حد وابسته به میزان استفاده از رسانه‌های جمعی می‌باشد. به همین خاطر، یک پیمایش پستی در میان ۱۰۳۲ دانش‌آموز مقطع راهنمایی که به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شده بودند، ترتیب داد. نتایج نشان داد که دانش‌آموزان در مورد موضوعات عمومی و محلی مرتبط با محیط‌زیست، از سطح آگاهی بالایی برخوردارند. نمره میانگین برای دانش زیست محیطی دانش‌آموزان ۶۰/۷ از ۱۰۰ بود. نتایج تحلیل رگرسیون برای پیش‌بینی دانش زیست محیطی عمومی و محلی بسیار شبیه هم بودند. نشانه‌های چندی حاکی از این امر بودند که دانش زیست محیطی دانش‌آموزان به واسطه‌ی اخبار و گزارش‌های زیست محیطی در هنگ کنگ شکل می‌گیرند. مشاهده‌ی اخبار تلویزیون، همبستگی مثبتی با دانش زیست محیطی

واقعیت دور می‌کند: واقعیت دنیای طبیعی و دنیای مادی وابستگی جامعه به آن (بری، ۱۳۸۰: ۱۲۴).
و یکی از علل آن افزایش فاصله میان تولید و مصرف است.
همان‌گونه که گولد بلات می‌گوید از نظر گیدنز پیوند سرمایه‌داری و صنعت‌گرایی علل اصلی تباهی زیست محیطی جدید است (بری، ۱۳۸۰: ۱۳۰).

فرضیه‌های تحقیق

- ۱- بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان با رفتار مسئولانه در قبال محیط‌زیست دانشجویان دانشگاه آزاد اردبیل رابطه وجود دارد.
- ۲- بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان با رفتار مطلوب در قبال محیط‌زیست دانشجویان دانشگاه آزاد اردبیل رابطه وجود دارد.
- ۳- بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان با رفتار دلسوزانه در قبال محیط‌زیست دانشجویان دانشگاه آزاد رابطه وجود دارد.
- ۴- بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان با رفتار آگاهانه در قبال محیط‌زیست دانشجویان دانشگاه آزاد رابطه وجود دارد.
- ۵- بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان و همکاری با سازمان‌های زیست محیطی دانشجویان دانشگاه آزاد رابطه وجود دارد.

روش‌شناسی تحقیق

این پژوهش بر حسب اهدافی که دنبال می‌کند، از نوع کاربردی است و از نظر ماهیت و روش گردآوری داده‌ها و پاسخ به سؤالات مربوط، این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی است. در این تحقیق از هر دو روش کتابخانه‌ای و میدانی برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده شده است. به عبارت دقیق‌تر برای تکمیل مبانی تئوریک از روش کتابخانه‌ای و برای گردآوری سایر اطلاعات مورد نیاز از روش پیمایش استفاده شد. واحد تحلیل در این پژوهش «افراد» و مشخصاً «دانشجویان» می‌باشد. جامعه آماری در این تحقیق کلیه دانشجویان دانشگاه آزاد اردبیل می‌باشد. که در سال تحصیلی ۹۶-۹۵ به تحصیل مشغول بوده و تعداد آن‌ها برابر با ۱۱۵۰۰ نفر می‌باشد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۸۰ نفر برآورد گردیده است. روش نمونه‌گیری نیز بصورت طبقه‌ای بود. برای جمع‌آوری داده‌ها از ابزار پرسش‌نامه محقق ساخته استفاده شد. بخش اول پرسش‌نامه شامل ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و بخش دوم نیز مربوط به ابعاد رفتارهای زیست محیطی در ۵ بعد؛ رفتار مسئولانه (۵ گویه)، رفتار مطلوب (۹ بعد)، رفتار دلسوزانه (۵ بعد)، رفتار آگاهانه در قبال محیط‌زیست (۵ بعد) و همکاری با سازمان‌های محیطی زیستی است که با استفاده از طیف ۵ گزینشی لیکرت و در مقیاس فاصله‌ای سنجش گردیدند. برای بررسی اعتبار

در طول سال‌ها، مفهوم‌سازی از رسانه‌ها تا حد زیادی تغییر کرده است. در این تحول سه مرحله کم و بیش از هم مجزا شناسایی شده است: در مرحله آغازین، تصور می‌شد که ارتباط جمعی دارای تأثیرات بسیار نیرومند است. این نظریه در سال‌های میان دو جنگ جهانی برتری داشت. اصطلاحاتی مانند «نظریه گلوله جادویی» یا «نظریه تزریقی» برای توصیف این مرحله آغازین مفهوم‌سازی از تأثیرات ارتباط جمعی به کار می‌رود. مرحله دوم زمانی پدیدار شد که محققان در باب این تأثیرات به تردید افتادند و شواهدی برای تأیید آن‌ها پیدا نکردند. لذا باورهای خوش‌بینانه اولیه در خصوص تأثیر مطلق رسانه‌ها بر نگرش‌ها و رفتارهای مخاطب، به علت فقدان شواهد تجربی لازم، جای خود را به نظریه‌های تأثیر محدود یا استحکام داد که ضمن فعال انگاشتن مخاطب در مواجهه با پیام‌های ارتباطی، تأثیر رسانه‌ها را به بازسازی معرفت و شناخت پیشین مخاطب محدود می‌کند از آن زمان تاکنون، محققان بسیاری از مفهوم رسانه‌های جمعی نیرومند جانبداری کرده‌اند.
از نظر "هارولد لاسول" جامعه‌شناس و نظریه پرداز ارتباطی آمریکایی، رسانه‌ها در حکم انتقال دهنده فرهنگ، برای انتقال اطلاعات، ارزش‌ها و هنجارها از یک نسل به نسل دیگر و از افراد جامعه به تازه واردها، کاربرد دارند. آن‌ها از این راه با گسترش بنیان تجربه‌ی مشترک، انسجام اجتماعی را افزایش می‌دهند. رسانه‌ها با استمرار اجتماعی شدن پس از اتمام آموزش رسمی و نیز با شروع آن در طول سالیان پیش از مدرسه، به جذب افراد در جامعه کمک می‌کنند. گفته شده است که رسانه‌ها با نمایش و عرضه‌ی جامعه‌ای که فرد خود را با آن هم هویت ساخته و معرفی کرده است، می‌توانند احساس از خود بیگانگی یا احساس بی ریشه بودن او را کاهش دهند (سورین و تانکار، ۱۳۸۱: ۴۵۲).

در نظریات گیدنز موضوع زیست محیطی به نوعی با مفهوم جهانی شدن مرتبط است. یکی از ملموس‌ترین تجربه‌های جهانی شدن مسائل زیست بوم شناختی‌اند. گسترش مسائل زیست بومی جهانی یکی از پیامدهای جهانی شدن انتقال و گسترش سرمایه‌داری صنعتی به سراسر کره زمین است.
از آنجا که بیشتر قضایای پر پیامد بوم شناختی آشکارا جهانی‌اند صورت‌های دخالت برای کاستن مخاطرات زیست محیطی ضرورتاً باید مبنای سیاره‌ای داشته باشند. نظام فراگیری را باید برای مراقبت سیاره زمین ایجاد کرد که هدفش حفظ سلامت بوم شناختی کل جهان باشد. (گیدنز، ۱۳۸۷: ۲۰۵).

جان بری به نقل از گولدبلات می‌گوید که به نظر گیدنز شهرنشینی واسطه رابطه نوی با جهان طبیعت است. بر مبنای نظر گیدنز یکی از پیامدهای نوسازی شهری از دست رفتن حس زندگی در میان "نظم طبیعی" است. و زندگی در محیط شهری مردم را از این

حدود ۵۲/۱ درصد از حجم نمونه به رفتار مطلوب متوسط پاسخ داده‌اند که بیشترین میزان حجم نمونه است و ۳۰ نفر در حدود ۷/۹ درصد از حجم نمونه به رفتار مطلوب بالا پاسخ داده‌اند که کمترین میزان حجم نمونه می‌باشد. ۳۱۳ نفر در حدود ۸۲/۴ درصد از حجم نمونه به رفتار دلسوزانه پایین پاسخ داده‌اند که بیشترین میزان حجم نمونه است و ۵ نفر در حدود ۱/۲ درصد از حجم نمونه به رفتار دلسوزانه بالا پاسخ داده‌اند که کمترین میزان حجم نمونه می‌باشد. ۱۹۵ نفر در حدود ۵۱/۳ درصد از حجم نمونه به رفتار آگاهانه متوسط پاسخ داده‌اند که بیشترین میزان حجم نمونه است و ۶۲ نفر در حدود ۳۰/۰ درصد از حجم نمونه به رفتار آگاهانه بالا پاسخ داده‌اند که کمترین میزان حجم نمونه می‌باشد. ۱۷۵ نفر در حدود ۴۶/۱ درصد از حجم نمونه به عضویت در سازمان‌های مردم نهاد در سطح متوسط پاسخ داده‌اند که بیشترین میزان حجم نمونه است و ۶۹ نفر در حدود ۱۸/۴ درصد از حجم نمونه به عضویت در سازمان‌های مردم نهاد در سطح بالا پاسخ داده‌اند که کمترین میزان حجم نمونه می‌باشد. (جدول ۲)

با توجه به آزمون نرمال کولموکروف-اسمیرنوف چون سطح معنی‌داری همه متغیرها بالای ۰/۰۵ می‌باشد در نتیجه جامعه آماری ما نرمال بوده و می‌توان از آمار پارمتریک برای تحلیل داده‌ها استفاده نمود.

آزمون فرضیات

فرضیه ۱: بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان با رفتار مسئولانه در قبال محیط‌زیست دانشجویان دانشگاه آزاد اردبیل رابطه وجود دارد. (جدول ۳)

با توجه به اینکه متغیر وابسته (میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان) و متغیر مستقل (رفتار مسئولانه در قبال محیط‌زیست) هر دو فاصله‌ای - فاصله‌ای است از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است این آزمون در فاصله اطمینان ۹۹٪ سنجش شده است. سطح معنی‌داری برابر $\text{Sig} = ۰/۰۴۵$ است که نشان‌دهنده رابطه معنی‌داری بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان و رفتار مسئولانه در قبال محیط‌زیست می‌باشد و همچنین میزان همبستگی پیرسون برابر ۰/۰۹۵ است که نشان‌دهنده شدت رابطه ضعیف و مستقیم بین متغیرهاست. در نتیجه با توجه به اطلاعات جدول فرضیه H_0 ابطال و فرضیه H_1 تأیید می‌شود.

به عبارتی نتایج آزمون نشان می‌دهد میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان تأثیر معنی‌داری بر رفتار مسئولانه در قبال محیط‌زیست دارد و با توجه به اطلاعات جدول هر چقدر میزان و میانگین تماشای برنامه‌های شبکه سیلان بیشتر شود، میزان و

ابزار تحقیق از اعتبار صوری استفاده شد؛ به این معنا که استاد راهنما و چند تن از اساتید دانشگاه سؤالات پرسش‌نامه را تأیید کردند. برای بررسی پایایی ابزار نیز از ضریب آلفای کرونباخ بهره گرفتیم که نتایج آن در جدول زیر آمده است. (جدول ۱)

با توجه به ضرایب بدست آمده همه متغیرها دارای ضریب پایایی قابل قبولی بود. اطلاعات و داده‌های تحقیق با استفاده از نرم‌افزار SPSS در دو سطح توصیفی و استنباطی مورد تحلیل قرار گرفت. آزمون نرمال بودن جامعه با استفاده از آزمون کولموکروف - اسمیرنوف و برای آزمون فرضیه‌های تحقیق با توجه به سطح سنجش آن‌ها از آزمون‌های پیرسون و رگرسیون استفاده شد.

یافته‌های تحقیق

۲۶۲ نفر در حدود ۶۸/۲ درصد از حجم نمونه مرد می‌باشند و ۱۱۸ نفر در حدود ۳۱/۱ درصد از حجم نمونه زن هستند. ۱۴۱ نفر در حدود ۳۷،۱ درصد در گروه سنی ۲۹-۳۸ قرار دارند و ۳۵ نفر در حدود ۹،۲ درصد در گروه سنی بالای ۴۹ سال قرار دارند. بیشترین میزان تماشای برنامه با فراوانی ۲۲۶ در حدود ۵۹،۵ درصد به اخبار است و همچنین ۵ نفر در حدود ۱،۳ درصد به برنامه گفتگو تماشا می‌کنند که کمترین میزان حجم نمونه می‌باشد. ۳۰۶ نفر در حدود ۸۰/۵ درصد از حجم نمونه به شبکه سیلان تماشا می‌کنند که بیشترین میزان حجم نمونه است و ۷۴ نفر در حدود ۱۹/۵ درصد از حجم نمونه به شبکه سیلان تماشا نمی‌کنند. ۲۸۳ نفر در حدود ۷۴/۵ درصد از حجم نمونه متأهل می‌باشند که بیشترین میزان حجم نمونه است و ۹۷ نفر در حدود ۲۵/۵ درصد از حجم نمونه مجرد می‌باشند. ۲۰۲ نفر در حدود ۵۳/۲ درصد از حجم نمونه در مرکز ساکن می‌باشند که بیشترین میزان حجم نمونه است و ۱۳ نفر در حدود ۳/۴ درصد از حجم نمونه در روستا سکونت دارند. ۲۶۹ نفر در حدود ۷۰،۸ درصد از پاسخگویان زیر ۱ ساعت به شبکه سیلان نگاه می‌کنند که بیشترین میزان حجم نمونه می‌باشد و همچنین ۱ نفر در حدود ۰،۳ درصد از پاسخ‌گویان بالای ۴ ساعت به شبکه سیلان تماشا می‌کنند که کمترین میزان حجم نمونه می‌باشد. ۱۶۹ نفر در حدود ۴۴/۵ درصد از حجم نمونه دارای (تحصیلات کارشناسی) هستند که بیشترین میزان حجم نمونه است و ۳۴ نفر در حدود ۸/۹ درصد از حجم نمونه دارای (تحصیلات دکتری) هستند که کمترین میزان حجم نمونه می‌باشد. ۲۰۱ نفر در حدود ۵۲/۹ درصد از حجم نمونه به رفتار مسئولانه در سطح پایین پاسخ داده‌اند که بیشترین میزان حجم نمونه است و ۳۶ نفر در حدود ۹/۵ درصد از حجم نمونه به رفتار مسئولانه در سطح بالا پاسخ داده‌اند که کمترین میزان حجم نمونه می‌باشد. ۱۹۸ نفر در

و همکاری با سازمان‌های زیست محیطی می‌باشد در نتیجه با توجه به اطلاعات جدول فرضیه H0 تأیید و فرضیه H1 ابطال می‌شود. **فرضیه ۵:** بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان با رفتار دلسوزانه در قبال محیط‌زیست دانشجویان دانشگاه آزاد رابطه وجود دارد. (جدول ۷)

با توجه به اینکه متغیر وابسته (میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان) و متغیر مستقل (رفتار دلسوزانه در قبال محیط‌زیست) هر دو فاصله‌ای - فاصله‌ای است از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است این آزمون در فاصله اطمینان ۹۹٪ سنجش شده است. سطح معنی‌داری برابر $\text{Sig} = ۰/۴۰۳$ است که نشان‌دهنده عدم رابطه معنی‌داری بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان و رفتار دلسوزانه در قبال محیط‌زیست می‌باشد. در نتیجه با توجه به اطلاعات جدول فرضیه H0 تأیید و فرضیه H1 ابطال می‌شود. (جدول ۸)

با توجه به اطلاعات جدول ضریب تعیین رگرسیون برابر $۰/۰۱۸ = R^2$ می‌باشد یعنی می‌توان با میزان $۰/۰۱۸$ به پیش‌بینی و همچنین تبیین متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل پرداخت. به عبارتی کمتر از ۱ درصد از تبیین (تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته) توسط متغیرهای این پژوهش صورت گرفته و مابقی آن توسط متغیرهای و عوامل دیگر است. (جدول ۹)

با توجه به جدول ANOVA میزان f برابر است با $f = ۱/۳۲۶$ و با توجه به سطح معنی‌داری $\text{Sig} = ۰/۲۵۲$ نشان‌دهنده عدم رابطه معنی‌داری متغیرهاست.

بحث و نتیجه‌گیری

در فرضیه بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان با رفتار مسئولانه در قبال محیط‌زیست دانشجویان دانشگاه آزاد اردبیل، میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان تأثیر معنی‌داری بر رفتار مسئولانه در قبال محیط‌زیست دارد. ولی میزان شدت رابطه بسیار ضعیف می‌باشد و با توجه به اطلاعات جدول هر چقدر میزان و میانگین تماشای برنامه‌های شبکه سیلان بیشتر شود، میزان میانگین رفتار مسئولانه در قبال محیط‌زیست بیشتر خواهد شد. در تحقیقات پیشین (غریب زاده، ۱۳۹۰)، (مهدوی و وزیری، ۱۳۸۹)، (صالحی، ۲۰۰۸)، (چان، ۱۹۹۹)، (بوداک و همکارانش، ۲۰۰۵)، (کلموس و آگیمان، ۲۰۰۲)، (دیکمن و پرزندورفر، ۱۹۹۲)، (آلن اورت و گرمی گالووی، ۲۰۰۴) رابطه معنی‌داری بین رفتارهای عینی مسئولانه با آموزش رسانه‌ای وجود داشت. در هر حال در این تحقیق نیز اثبات شد که رسانه‌ها می‌توانند در جهت‌دهی و آموزش رفتارهای مسئولانه محیط‌زیستی نقش تأثیرگذاری داشته باشند.

میانگین رفتار مسئولانه در قبال محیط‌زیست بیشتر خواهد شد. **فرضیه ۲:** بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان با رفتار آگاهانه در قبال محیط‌زیست دانشجویان دانشگاه آزاد رابطه وجود دارد. (جدول ۴)

با توجه به اینکه متغیر وابسته (میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان) و متغیر مستقل (رفتار آگاهانه در قبال محیط‌زیست) هر دو فاصله‌ای - فاصله‌ای است از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است این آزمون در فاصله اطمینان ۹۹٪ سنجش شده است. سطح معنی‌داری برابر $\text{Sig} = ۰/۰۴۳$ است که نشان‌دهنده رابطه معنی‌داری بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان و رفتار آگاهانه در قبال محیط‌زیست می‌باشد و همچنین میزان همبستگی پیرسون برابر $۰/۰۹۹$ است که نشان‌دهنده شدت رابطه ضعیف و مستقیم بین متغیرهاست. در نتیجه با توجه به اطلاعات جدول فرضیه H0 ابطال و فرضیه H1 تأیید می‌شود.

به عبارتی نتایج آزمون نشان می‌دهد میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان تأثیر معنی‌داری بر رفتار آگاهانه در قبال محیط‌زیست دارد و با توجه به اطلاعات جدول هرچقدر میزان و میانگین تماشای برنامه‌های شبکه سیلان بیشتر شود، میزان و میانگین رفتار آگاهانه در قبال محیط‌زیست بیشتر خواهد شد.

فرضیه ۳: بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان با رفتار مطلوب در قبال محیط‌زیست دانشجویان دانشگاه آزاد اردبیل رابطه وجود دارد. (جدول ۵)

با توجه به اینکه متغیر وابسته (میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان) و متغیر مستقل (رفتار مطلوب در قبال محیط‌زیست) هر دو فاصله‌ای - فاصله‌ای است از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است این آزمون در فاصله اطمینان ۹۹٪ سنجش شده است. سطح معنی‌داری برابر $\text{Sig} = ۰/۲۸۷$ است که نشان‌دهنده عدم رابطه معنی‌داری بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان و رفتار مطلوب در قبال محیط‌زیست می‌باشد. در نتیجه با توجه به اطلاعات جدول فرضیه H0 تأیید و فرضیه H1 ابطال می‌شود.

فرضیه ۴: بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان و همکاری با سازمان‌های زیست محیطی دانشجویان دانشگاه آزاد رابطه وجود دارد. (جدول ۶)

با توجه به اینکه متغیر وابسته (میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان) و متغیر مستقل (همکاری با سازمان‌های زیست محیطی) هر دو فاصله‌ای - فاصله‌ای است از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است این آزمون در فاصله اطمینان ۹۹٪ سنجش شده است. سطح معنی‌داری برابر $\text{Sig} = ۰/۲۸۷$ است که نشان‌دهنده عدم رابطه معنی‌داری بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان

(۱۳۹۰)، (مهدوی و وزیری، ۱۳۸۹)، (صالحی، ۲۰۰۸)، (چان، ۱۹۹۹)، (بوداک و همکارانش، ۲۰۰۵)، (کلموس و آگیمن، ۲۰۰۲)، (دیکمن و پرزندورفر، ۱۹۹۲)، (آلن اورت و گرمی گالووی، ۲۰۰۴) رابطه معنی‌داری بین رفتارهای عینی دلسوزانه با آموزش رسانه‌ای وجود داشت. ولی در این تحقیق این فرضیه رد شد به نظر می‌رسد شبکه سیلان در تولید برنامه‌ها با مضامین رفتارهای دلسوزانه با محیط‌زیست زیاد کار نکرده و دانشجویان نیز رغبت چندانی به رفتار دلسوزانه با محیط‌زیست ندارند.

با توجه به آزمون رگرسیون ضریب تعیین رگرسیون برابر $0/018 = R^2$ می‌باشد یعنی می‌توان با میزان $0/018$ به پیش‌بینی و همچنین تبیین متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل پرداخت. به عبارتی کمتر از ۱ درصد از تبیین (تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته) توسط متغیرهای این پژوهش صورت گرفته و مابقی آن توسط متغیرهای و عوامل دیگر است.

مسائل زیست محیطی در اولویت رسانه‌های مختلف کشور قرار ندارند، بنابراین هیچ‌گونه تحریریه تخصصی در خبرگزاری‌ها یا شبکه مستقل رادیویی و تلویزیونی در این خصوص وجود ندارد. روزنامه‌ها یا شبکه‌های رادیو و تلویزیونی محلی نیز اهمیتی به مسائل زیست محیطی مناطق مختلف کشور نمی‌دهند و نقش رسانه‌های تعاملی و نوین در این زمینه کم رنگ است. استفاده نکردن از ظرفیت‌های رسانه‌ای محلی و نیز رسانه‌های نوین بر بستر فضای مجازی، ارتباطات زیست محیطی و کارکرد رسانه‌ها در برقراری تعامل مثبت میان جامعه و محیط‌زیست را با مشکل مواجه می‌کند و مانع استفاده کامل از تمام ظرفیت‌های موجود می‌شود (گودرزی، ۱۳۹۴).

رسانه با اعطای اعتبار اجتماعی به موضوع، برقراری رابطه بین موضوع و منافع شخصی شهروندان و قابل درک و فهم مخاطب در ساختن برنامه‌ها باید نقش مهمی در جلب اعتماد شهروندان ایفا نماید مخاطبان مانند اسفنج پیام‌های رسانه‌ای را جذب نمی‌کنند بلکه آن را تعبیر و تفسیر می‌کنند بنابراین برنامه‌سازان رسانه‌ای باید در مقوله زیست محیطی از اعتبار کافی بر خوردار باشند (طالبی، ۱۳۹۵).

در هر حال در این تحقیق از پنج فرضیه فقط دو فرضیه تأیید شد و در دو فرضیه رفتار آگاهانه و مسئولانه شدت رابطه همبستگی بسیار ضعیف می‌باشد. شبکه سیلان در تولید و زمان پخش برنامه‌های هدفمند محیط‌زیستی باید تحولات اساسی ایجاد کند و میزان و زمان تولید و پخش را افزایش دهد. همچنانکه در این تحقیق به اثبات رسید شبکه سیلان کمتر از ۱ درصد در رفتارها و کنش دانشجویان نسبت به محیط‌زیست تأثیر مثبت دارد.

در فرضیه بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان با رفتار آگاهانه در قبال محیط‌زیست دانشجویان دانشگاه آزاد، میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان تأثیر معنی‌داری بر رفتار آگاهانه در قبال محیط‌زیست دارد ولی میزان شدت همبستگی بسیار ضعیف می‌باشد. و با توجه به اطلاعات جدول هر چقدر میزان و میانگین تماشای برنامه‌های شبکه سیلان بیشتر شود، میزان و میانگین رفتار آگاهانه در قبال محیط‌زیست بیشتر خواهد شد. در تحقیقات پیشین (صالحی، ۲۰۰۸)، (چان، ۱۹۹۹)، (بوداک و همکارانش، ۲۰۰۵)، (کلموس و آگیمن، ۲۰۰۲)، (آلن اورت و گرمی گالووی، ۲۰۰۴) رابطه معنی‌داری بین رفتارهای عینی مسئولانه با آموزش رسانه‌ای وجود داشت. در این تحقیق مثل تحقیقات پیشین نقش رسانه در رفتار آگاهانه در قبال محیط‌زیست اثبات گردید.

در فرضیه بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان با رفتار مطلوب در قبال محیط‌زیست دانشجویان دانشگاه آزاد اردبیل، عدم رابطه معنی‌داری بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان و رفتار مطلوب در قبال محیط‌زیست مشاهده شد. در حالیکه در تحقیقات پیشین (غریب زاده، ۱۳۹۰)، (مهدوی و وزیری، ۱۳۸۹)، (صالحی، ۲۰۰۸)، (چان، ۱۹۹۹)، (بوداک و همکارانش، ۲۰۰۵)، (کلموس و آگیمن، ۲۰۰۲)، (دیکمن و پرزندورفر، ۱۹۹۲)، (آلن اورت و گرمی گالووی، ۲۰۰۴) رابطه معنی‌داری بین رفتارهای عینی مطلوب با آموزش رسانه‌ای وجود داشت. به نظر می‌رسد یا شبکه سیلان در باره محیط‌زیست برنامه‌های کافی و وافی ندارد و یا اینکه قشر دانشجویان به شبکه سیلان به حداقل میزان تماشا می‌کنند.

در فرضیه بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان و همکاری با سازمان‌های زیست محیطی دانشجویان دانشگاه آزاد، عدم رابطه معنی‌داری بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان و همکاری با سازمان‌های زیست محیطی می‌باشد. در تحقیقات پیشین (غریب‌زاده، ۱۳۹۰)، (مهدوی و وزیری، ۱۳۸۹)، (کلموس و آگیمن، ۲۰۰۲)، (دیکمن و پرزندورفر، ۱۹۹۲)، (آلن اورت و گرمی گالووی، ۲۰۰۴) رابطه معنی‌داری بین رسانه و نقش آن در همکاری با سازمان‌های مردم‌نهاد محیط‌زیستی وجود داشت. ولی در این تحقیق این فرضیه رد شد به نظر می‌رسد شبکه سیلان سازمان‌های مردم‌نهاد محیط‌زیستی را به حد کافی و لازم معرفی نکرده است و ارتباط شبکه سیلان با سازمان‌های مردم‌نهاد محیط‌زیستی ضعیف باشد.

در فرضیه بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان با رفتار دلسوزانه در قبال محیط‌زیست دانشجویان دانشگاه آزاد، عدم رابطه معنی‌داری بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان و رفتار دلسوزانه در قبال محیط‌زیست می‌باشد. در تحقیقات (غریب‌زاده،

جدول ۱- ضریب پایایی متغیرهای تحقیق

ضریب	رفتار مسئولانه	رفتار آگاهانه	رفتار مطلوب	رفتار دلسوزانه	سازمان‌های محیط‌زیستی
ضریب آلفای کرونباخ	۰/۹۱	۰/۹۳	۰/۹۴	۰/۹۲	۰/۹۰

جدول ۲- آزمون نرمال بودن متغیرها (کلوموگروف-اسمیرنوف)

		رفتار مسئولانه	رفتار مطلوب	رفتار دلسوزانه	رفتار آگاهانه	سازمان‌ها	تماشای شبکه سیلان
N		380	380	380	380	380	380
Normal Parameters(a,b)	Mean	6.7053	21.1755	14.7810	7.9158	22.3644	2.9447
	Std. Deviation	0.52428	0.79020	0.20603	0.83556	0.65473	0.90253
Most Extreme Differences	Absolute	.139	.095	.093	.103	.087	.131
	Positive	.139	.095	.093	.103	.087	.118
	Negative	-.071	-.060	-.049	-.062	-.045	-.131
Kolmogorov-Smirnov Z		0.709	0.833	0.810	0.007	0.681	0.550
Asymp. Sig. (2-tailed)		.234	.122	.233	.121	.247	.314

جدول ۳- آزمون رابطه بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان با رفتار مسئولانه در قبال محیط‌زیست

میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان	رفتار مسئولانه در قبال محیط‌زیست	
۰/۰۹۵	۱	همبستگی پیرسون
۰/۰۴۵	۰	سطح معنی‌داری
۳۸۰	۳۸۰	جمع کل

جدول ۴- آزمون رابطه بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان با رفتار آگاهانه در قبال محیط‌زیست

میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان	رفتار آگاهانه در قبال محیط‌زیست	
۰/۰۹۹	۱	همبستگی پیرسون
۰/۰۴۳	۰	سطح معنی‌داری
۳۸۰	۳۸۰	جمع کل

جدول ۵- آزمون رابطه بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان با رفتار مطلوب در قبال محیط‌زیست

میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان	رفتار مطلوب در قبال محیط‌زیست	
۰/۰۵۵	۱	همبستگی پیرسون
۰/۲۸۷	۰	سطح معنی‌داری
۳۸۰	۳۸۰	جمع کل

جدول ۶- آزمون رابطه بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان و همکاری با سازمان‌های زیست محیطی

میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان	همکاری با سازمان‌های زیست محیطی	
۰/۰۵۵	۱	همبستگی پیرسون
۰/۲۸۷	۰	سطح معنی‌داری
۳۸۰	۳۸۰	جمع کل

جدول ۷- آزمون رابطه بین میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان با رفتار دلسوزانه در قبال محیط‌زیست

میزان تماشای برنامه‌های شبکه سیلان	رفتار دلسوزانه در قبال محیط‌زیست	
۰/۰۴۳	۱	همبستگی پیرسون
۰/۴۰۳	۰	سطح معنی‌داری
۳۸۰	۳۸۰	جمع کل

جدول ۸- آزمون رگرسیون

مدل	R	ضریب تعیین رگرسیون	ضریب تعیین تعدیل‌شده رگرسیون	Error
۱	۰/۱۳۳	۰/۰۱۸	۰/۰۱۴	۱/۹۰۹۰

جدول ۹- جدول آنوا

مدل	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
رگرسیون	۲۴/۱۶۶	۵	۴/۸۳۳	۱/۳۲۶	۰/۲۵۲
جمع	۱۳۵۸/۰۳۰	۳۷۱			

فهرست منابع

- Budak, D. (2005). "Behavior & Attitude of Student toward Environmental Issues at Faculty of Agricultural, Turkey", *Jurnal of Applied Sciences*, 5(7), PP. 1224- 1227.
- Chan, s, Cheung. & Wong, Z. (1999). "Reexamining the theory of planned behavior in understanding wastepaper recycling", *Environment and Behavior*, 31(5), PP. 587-612.
- Kaiser, F.G., Wolfing, S. & Fuhrer, U. (1999). "Environmental Attitude and Ecological Behavior", *Journal of Psychology*, 19, PP. 1-19.
- Salehi, S. (2008). "A Study of Factors Underpinning Environmental Attitudes and Behaviours", P.hd. The University of Leeds.
- آذرنگ، عبدالحسین. (۱۳۶۴). "تکنولوژی و بحران محیط‌زیست"، تهران: مؤسسه انتشارات امیر کبیر.
- بری، جان. (۱۳۸۰). "محیط‌زیست و نظریه اجتماعی"، ترجمه حسن پویان و نیره توکلی، تهران: انتشارات سازمان حفاظت محیط‌زیست.
- دادگران، سیدمحمد. (۱۳۹۰). "مبانی ارتباط جمعی"، تهران: نشر مروارید و فیروزه، چاپ نهم.
- راحی، شمسی. و طاهری، منصور. (۱۳۸۴). "آموزش رکن اساسی ارتقای فرهنگ محیط‌زیست، فصلنامه آموزش مهندسی ایران"، دوره ۶، شماره ۲۴، زمستان ۱۳۸۳، صص. ۱-۲۵.
- سورین، ورنر. و تانکار، جیمز. (۱۳۸۱). "نظریه‌های ارتباط جمعی، ترجمه علیرضا دهقان"، تهران: نشر دانشگاه تهران، چاپ اول.
- طالبی، مهشید. (۱۳۹۵). "واکاوی معنایی واکنش شهروندان نسبت به اطلاعات زیست محیطی رسانه‌ای"، فصلنامه پژوهش‌های ارتباطی، شماره ۸۵.
- عبدی، جواد. (۱۳۹۳). "بررسی رابطه مشارکت و دانش زیست محیطی شهروندان تهرانی"، دومین کنفرانس برنامه‌ریزی و مدیریت محیط زیست.
- عقیلی، سیدمحمود.، خوش‌فر، غلامرضا. و صالحی، صادق. (۱۳۸۸). "سرمایه اجتماعی و رفتارهای زیست محیطی مسئولانه در شمال ایران"، *مجله علوم کشاورزی و منابع طبیعی*، شماره ۱۶، غربزاده، زینب. (۱۳۸۹). "نقش تلویزیون در ارتقای فرهنگ زیست محیطی مردم (بررسی دیدگاه‌های متخصصان (ارتباطات و محیط‌زیست))"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبایی.
- فیهمی، عزیزاله. و مشهدی، علی. (۱۳۸۸). "ارزش ذاتی و ارزش ابزاری در فلسفه محیط‌زیست (از رویکرد فلسفی تا راهبردهای حقوقی)"، پژوهش‌های فلسفی کلامی، سال ۱۱، شماره ۱، صص. ۱۹۵-۲۱۶.
- گودرزی، محسن. (۱۳۹۴). "ارتباطات زیست محیطی"، فصلنامه پژوهش‌های ارتباطی، شماره ۸۴.
- گیدنز، آنتونی. (۱۳۷۸). "پیامدهای مدرنیته"، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: نشر مرکز، چاپ دوم.
- مهدوی، سیدمحمدصادق. و وزیر، رویا. (۱۳۸۹). "بررسی عوامل اجتماعی - فرهنگی مؤثر بر نگرش محیط‌زیستی دانشجویان علوم و تحقیقات"، *مجله پژوهش اجتماعی*، شماره ۷، صص. ۱۹-۴۵.

The Relationship of the Rate of Watching Sabalan channel's Programs with the Change of the Environmental Behaviors (Case Study: Students of Islamic Azad University, Ardabil Branch)

Zeynab Tafaraji, Ali Jafari

Abstract

The main purpose of the present study was the relationship of the degree of watching Sabalan channel's programs with the change of the environmental behaviors (case study of Islamic Azad University students). This study used survey method. The unit of analysis in the study was individual in general and "students" in particular. The population included 380 students of Islamic Azad University which were identified by Cochran formula. There was a meaningful relation between hypotheses of responsible behavior and conscious behavior with the degree of watching Sabalan channel's programs. And, there were not meaningful relation between compassionate behavior, desirable behavior, and membership in environmental organizations with the degree of watching sabalan channel's programs. In regression analysis, the regression was 0.018 which was less than 1% of the variables of the study.

Keywords: Sabalan channel, media, behavior, environment.